

Sytuacja małych i średnich przedsiębiorstw /SME/

Rynek Egiptu jest nasycony małymi i średnimi przedsiębiorstwami – wg raportu Human Development Programme UNDP z 2008 roku SME w Egipcie mają ok. 80% udział w GDP oraz zatrudniają ok. 75% siły roboczej. Potencjał SME jako siły napędowej rozwoju gospodarczego został uznany przez rząd i sektor prywatny Egiptu. Oba sektory mobilizują kapitał i wiedzę konieczne dla ekspansywnego funkcjonowania SME.

W Egipcie przeważają SME o bardzo małej skali, co jest oceniane jako ograniczenie ich zdolności do tworzenia miejsc pracy. Wg raportu Global Entrepreneurship Monitor z 2009 roku Międzynarodowego Centrum Badań Rozwoju /IDRC/ Egipt ma najwyższy w regionie wskaźnik koncentracji mikroprzedsiębiorstw o średnim zatrudnieniu 2,5 osoby/firmę /dla porównania w Syrii wskaźnik ten wynosi 6,1 osoby/, a jedynie 11,4% egipskich SME przewidywało w okresie 5 lat zwiększenie zatrudnienia do więcej niż 10 osób.

Brak dostępu do źródeł finansowania jest czynnikiem hamującym rozwój w Egipcie sektora SME, z których zdecydowana większość nie spełnia warunków stawianych przez banki handlowe i nie może otrzymać kredytów. Największe trudności mają SME o obrotach handlowych o wartości od 2,6 mln do 17,4 mln dol. USA, albowiem od tych firm banki żądają zbyt dużo dokumentacji.

Rząd Egiptu zainicjował szereg rozwiązań dla poprawy dostępu SME do źródeł finansowania uznawszy, że niedorozwój sektora SME ma negatywny wpływ na skalę rozwoju gospodarczego. W 2004 roku została przyjęta ustawa nr 141 prawnie definiująca małe i średnie przedsiębiorstwa /SME/ jako firmy o kapitale udziałowym od 8.700 dol. USA do 17.400 dol. USA i zatrudniające mniej niż 50 osób, natomiast mikroprzedsiębiorstwa to firmy o kapitale udziałowym mniejszym niż 8.700 dol. USA.

Ustawa nr 141 nadała założonemu w 1991 roku Egipskiemu Społecznemu Funduszowi Rozwoju /ESFD/ główną rolę w państwowym finansowaniu rozwoju SME. W okresie od trzeciego kwartału 2008 roku Fundusz rozdysponował 2,1 mld dol. USA, z której 62,3% przyznano SME w formie pożyczek generując 1,1 mln nowych miejsc pracy.

Pożyczki ESFD udzielane dla SME mają niewielki wskaźnik /3% - 5%/ ryzyka niewypłacalności, niemniej ryzyko to jest głównym czynnikiem uchylania się banków komercyjnych od udzielania pożyczek dla SME w branżach niskodochodowych. Należący do rządu Narodowy Bank Egiptu /NBE/, będący największym egipskim bankiem komercyjnym, udzielił dla SME pożyczki o wartości 1,84 mld dol. USA, a w styczniu 2011 roku planował dwukrotnie powiększyć portfolio pożyczek dla SME w okresie 3 lat. NBE współpracuje z agencjami donorów, szczególnie europejskimi, na rzecz modernizacji infrastruktury finansowania SME. Nowa strategia NBE w tym zakresie zostanie opracowana na podstawie badania rynkowego pozwalającego zidentyfikować potencjał rozwoju SME, zainicjowanego na początku 2010 roku we współpracy z międzynarodową firmą ubezpieczenia kredytów bankowych COFACE.

W maju 2010 roku uruchomiona została dodatkowa giełda Nile Stock Exchange - NILEX - przeznaczona dla obrotu akcjami egipskich SME, stanowiąc alternatywne źródło ich finansowania. NILEX będąc nową jakością na rynku egipskim nie spełniła wszystkich oczekiwań. Na giełdzie notowane jest 18 egipskich SME reprezentujących głównie branże rolnictwa i przemysłu /przewidywano, że do końca 2011 roku na giełdzie notowane będą akcje 40 egipskich SME/. W 2011 roku giełda egipska doznała dodatkowych utrudnień - po 2 dniach dotkliwych strat spowodowanych protestem społecznym w styczniu działalność giełdy została wstrzymana, a wznowienie operacji giełdowych w połowie marca 2011 roku dało średnie wyniki. Operacje giełdowe zostały wstrzymane wraz z obniżeniem przez agencję ratingową Moody's wiarygodności egipskich obligacji z Ba2 do Ba3.

Z uwagi na skalę rynku Egiptu prywatni inwestorzy podejmują próby wykorzystania potencjału rozwojowego sektora SME. Egipskie banki inwestycyjne i prywatne fundusze powiernicze udzielają wsparcia dla SME – w czerwcu 2010 roku Fundusz Powierniczy Beltone i bank Credit Agricole Egipt uruchomiły fundusz o wartości 5 mln dol. USA, współfinansowany przez Międzynarodową Korporację Finansową /IFC/, Europejski Bank Inwestycyjny i egipski Bank Rozwoju Eksportu. Fundusz przeznaczony jest na rozwój działalności biznesowej w Kairze, Aleksandrii, Port Said i na Synaju. Fundusz powierniczy Citadel Capital również ma znaczny portfel kredytów przeznaczonych na restrukturyzację SME funkcjonujących także w branżach produkcji rolniczej oraz transportu. Mikro-firmy są objęte programem wsparcia oferowanym przez ok. 200 funkcjonujących w Egipcie instytucji mikrofinansowania, z których większość to organizacje pozarządowe. Największą instytucją mikrofinansowania w Egipcie jest sieć arabskiego mikrofinansowania SANABEL, której portfel pożyczek zwiększył się w okresie 4 lata z ok. 60 tys. dol. USA do blisko 340 tys. dol. USA.

Wg danych IDRC Egipt zajmuje przedostatnie miejsce w grupie państw regionu MENA /Middle East & North Africa/ pod względem formalnego wykształcenia biznesowego – zaledwie 7,5% społeczeństwa posiada odpowiednie przygotowanie do prowadzenia działalności gospodarczej. W kwietniu 2010 roku IFC zapowiedziała udostępnianie dla SME we współpracy z Bank of Alexandria podstawowego zakresu umiejętności /tzw. „tool kit”/. Uruchomiona platforma internetowa udostępnia informacje szkoleniowe obejmujące szeroki zakres tematyczny od prawnych aspektów rozpoczęcia działalności biznesowej po porady finansowe. Podejmowane są także działania dla podniesienia kwalifikacji technologicznych służących poprawie konkurencyjności egipskich firm w regionie. Finansowane przez Unię Europejską i utworzone w 2000 roku Centrum Modernizacji Przemysłu /Industrial Modernisation Centre – IMC/ wspiera przygotowanie branżowe i know-how SME sektora przemysłowego, szczególnie branży tekstylnej i farmaceutycznej, oraz agro-biznesu. Wg stanu na wrzesień 2010 roku IMC świadczyło dla ponad 14.900 firm usługi szkoleniowe w zakresie know-how technologicznych i rozwoju działalności biznesowej.

Oceny wpływu na gospodarkę Egiptu kryzysu powodowanego niezadowolaniem społecznym wskazują, że sektory turystyki i SME odniosły największe straty. W ramach porozumienia ESFD ze stycznia 2012 roku z egipskim Industrial Development and Workers Bank /IDWB/ przekazane ma zostać ok. 30 mln dol. USA na wsparcie działalności SME w ramach 3200 projektów generujących 16 tys. nowych miejsc pracy.

Centralny Bank Egiptu /CBE/ przygotowuje bazę danych profilowych SME, mającą stanowić ułatwienie dla finansowania rozwoju SME przez sektor bankowy. Rozważane jest utworzenie banku specjalizującego się w finansowaniu projektów rozwojowych SME. Ministerstwo Przemysłu i Handlu przygotowuje pakiet ułatwień dla SME, obejmujących dostęp SME do usług finansowych i ubezpieczeniowych.

Opracowanie: WPHI w Kairze